

BUCH

GEDENKBUCH

DER GEMEINDE

TRZYNIECZ

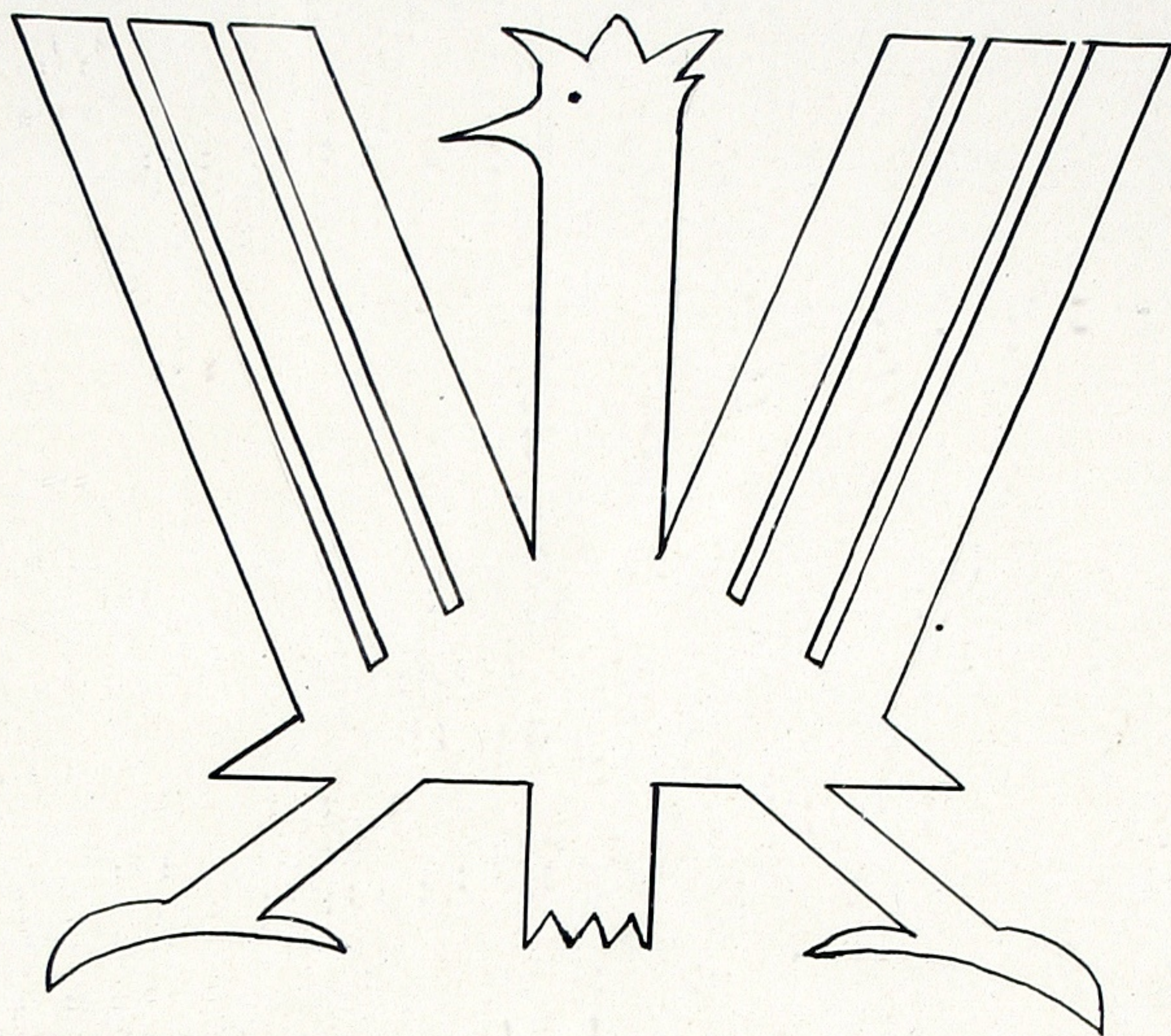
1880

získal si místní spolek přátel zahrady a pro okras-
lování města, který odbornou poradou, vedením a reli-
kón péčí dovedl stavbu do šťastného konce.

28. srpen. Toho dne konala se velká sportovní slavnost
odevzdání nádherného stadia S. K. Železářny
Třinec za přítomnosti gen. ředitele Báňské a
Hutní společnosti p. Kruliše-Randy, ředitele
těže společnosti p. Dr. Ing. Tille a místního ředite-
le Dra Ing. Jičínského. Slavnost konala se
v rámci velkých sportovních her. Jejím vrcholem
byl fotbalový zápas S. K. Židenice s místním
S. K. Železářny Třinec. Stadion sám, s velkou
železobetonovou tribunou, lehkootletickou dráhou
a vorným hřištěm, patří k nejmodernějším a
největším v republice. Ještě opravdovou chloubou
průmyslového Třince.

23. září Třinec se zachvěl hrůzou. Byla vyhlášena mobi-
lizace. Válka hrozila vypuknouti kapoton chvíli.
Činily se horečné přípravy Civ. protiv. obrany. Lid
byl vyděšen. Čekalo se na nejhorší. V poslední
chvíli přišla nečekávaně Mnichovská dohoda.
Zazehovala válku v posledním okamžiku, když již
se zdála neodvratitelnou. Československo muselo
odstoupiti území s jinými národnostmi jejích
mateřským státům. A 4. října vkročilo do Třince
polské vojsko.....

RZECZPOSPOLITA
POLSKA

Lajecie Trzynicoi.

4 października około godz. 12 wkroczyły wojska polskie na terytorium miasta Trzynicoi. Ludność całego Trzynicoi i okolicy wzięta udział w uroczystym powitaniu wojsk polskich. Na ulicy, prowadzącej do miasta Trzynicoi ustawiono wsporniatą bramę triumfalną, z napisem: „NIECH ŻYJE ARMIA POLSKA. WITAJCIE WYBAWCY!” Na głównej ulicy, która dotąd zwata się ulicą Marszałka, zawieszono tablicę z napisem „Ulica Marszałka Śmigłego Rydzka”. Naprzeciw ratusza ustawiono trybunę, przybraną kwiatami i flagami o barwach narodowych. Wśród niej nastój radosnego i niecierpliwego oczekiwania. Naprzeciw trybuny stanęła orkiestra robotników trzynickich (kapela „Sity”). Na trybunie, powitany sywiotowymi owacjami, stanął dowódca grupy operacyjnej „Śląsk”, gen. Bortnowski, gen. Malinowski, komendant główny po-

licji państwowej, gen. Kordian Zamorski wiceburmistrz Trzyniec, Jan Hajnar.

O godz. 13-tej nastąpił radosny wzruszenie, cowar bardziej. Z oddali dobiega potężny okrzyk „Wojśko polskie niech żyje!”, to gen. Abraham na czele wojsk polskich wkrocza w granice miasta. Rozlegają się dźwięki marsza. Gen. Abraham prowadzący defiladę, podjeżdża na koniu do trybuny i składa gen. Bortnowskiemu raport, po czym, siedząc na koniu, wygłasza do ludności następujące przemówienie: „Obywatela Rzeczypospolitej Polskiej! Błogosławiony dzień, w którym Opiekunność Boża sprawiedliwości dziejowej wymiara radość, ofiarowuje wam najwspanialszy dar, jakim jest wolność. Śląsk Zaolzański jest polski! W tej godzinie szczęścia serca całej Polski biją radośnie, a dłonie całej Polski wyciągają się do was z serdecznym braterskim uściskiem. Żołnierze polski, który tu pod dowództwem gen. Bortnowskiego na Ziemi Zaolzańskiej wkrocza, jest poręczycielem tej wolności i poręczycie-

lem prawa,ładu i pokoju. Jestem wzruszony,
gdy widzę wśród was przeważającą liczbę ludzi
pracy, robotników polskich, rozumiejących samię
i zadania wołec państwa. Robotnik polski
doskonale rozumie, a z nim i żołnierz polski,
że jedynym celem jest służba dla Narodu.

W tym jedynym celu, szczęści w pracy dla Pań-
stwa i Narodu idea, mocarstwowego stanowis-
ka Polski, życzę wam, abyście w tej twardej pra-
cy i służbie dla Ojczyzny znaleźli szczęście i
sadowolenie. Rzeczpospolita Polska - niech żyje!"

Defiladę rozpoczynają putki utarłów, zasyp-
ywane deszczem kwiatów, który w kilka chwil za-
mienia się w bawny kobierce. Postawa ka-
walerii polskiej wzbudziła nieopisany zachwyt.

Nie przebrzmiał jeszcze tętent koni, gdy w wy-
lotu ulicy ukazały się oddziały amotoryzowa-
ne. Później artyleria przeciwlotnicza, a
następnie artyleria polowa. Okrzyki na cześć
armii polskiej nie ustają, i jeszcze bardziej wzma-
gają się, gdy brukiem ulicy brzytnieckiej wstrzą-
snięto głucho dudnienie kół artylerii ciężkiej.

Kwiaty sypią się pod kota i na sznurach, pokrywając grubą warstwą jeszcze artyleryjskie. Znowu słychać tetent, to pułki strzelców konnych. Znowu wiwaty, znowu owacje, kwiaty, try szczęścia i radości w oczach.

Gen. Abraham melduje zakończenie defilady, schodzi z konia i zbliża się do gen. Bortnowskiego, który w towarzystwie gen. Malinowskiego podchodzi do mikrofonu i wygłasza krótkie przemówienie. W przemówieniu tym gen. Bortnowski oświadcza m. in.:

„Jesteśmy w Trzyńcu, który zajęliśmy. Widać tu, że najwyższą siłą jest ta siła, jaka zdolna naszerzyć matkę - Polka polskim słowem i polską modlitwą. Ta siła pozwoliła przetrwać wam wieki niewoli i pozwoliła utrzymać polskość! Ona też sprawiła, że sznur polski mógł tu wrócić. Jej oddajmy cześć!”

Gen. Bortnowskiego otacza tłum robotników i kobiet trzynieckich, składając ze wzruszeniem na jego ręce gorące słowa podziękki za wyzwolenie.

9 października o godz. 10 przejeżdżał przez nasze Miasto Pan Minister spraw zagranicznych płk. J. Beck, któremu towarzyszył p. Wojewoda Śląski Dr. Michał Graziński. Obywatele miasta zbrali się, koło Urzędu Miejskiego w Třinicy, zaś harcerskie i harcerkami zastawili nadjeżdżające samochody.

Do Pana Ministra odezwał się w imieniu obywateli miasta Třinica ks. superint. Oskar Michejda. Pan Minister Beck przemówił krótko do obywateli, potem odjechał w stronę Bystrzycy.

12 października o godz. 16 w sali Domu Robotniczego w Třinicy odbyło się ostatnie posiedzenie Zastępstwa Miejskiego w Třinicy, na którym został odczytany wadzeński list Delegata Wojewody Śląskiego przy Dowództwie Samodzielnej Grupy Operacyjnej z dnia 4.10.1938 lic. N-16 o rozwiązaniu Zastępstwa Miejskiego.

Burmistrzem komisarzem miasta Třinica został mianowany dotychczasowy burmistrz Jan Kajsar.

20 października nadeszła wiadomość, że Wódz Naczelny Edward Smigły-Rydz przyjedzie do Třinica.

Przyjechał o godz. 21:30 ku bramie południowej. Třin

bramie powitaty Pana Marszałka: Róża Fabryczna i Hoto Pań, wręczając kwiaty. Pan Marszałek zwrócił następnie huty trymieckie.

11 listopada 1938 zawitał do Trypicy Pan Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Prof. Dr. Ignacy Mościcki.

Trymieć przyozdobiono w skorażwie państwowe, które były rozstawione po drodze od bramy południowej aż na rynek. Na pięknie oświetlonym i przyozdobionym rynku skorażwiami państwowymi postawiono śliczną trybunę.

Pan Prezydent przyjechał do Trypicy o godz. 16:30 ku głównej bramie hut żelaza. Po zwiedzeniu huty wyjeżdżał Pan Prezydent bramą południową i przyjechał na rynek, gdzie go oczekiwał 6000 tłum obywateli z Trypicy i okolicy. Ludność przywitała Pana Prezydenta z wielką radością i wznosiła okrzyki na Jego cześć i Rzeczypospolitą. Orkiestra odegrała hymn państwowy, potem Pan Prezydent odebrał raport kompanji honorowej. Po wyjściu na trybunę przemówił do Pana Prezydenta p. burmistrz komisaryczny Jan Hajzar, zaś dziewczynki Szkoły wydzielonej w ślaskich strojach wręczyły Jemu kwiaty.

Natem sekretarz Magistratu Stołecznego

Miasta Warszawy symbolicznie oddał do publicznego użytku Bibliotekę dla dzieci, którą ofiarowali wraz z całym urządzeniem Miastu Trzyńcu Funkcjonariusze Krolewnego Miasta Warszawy.

Bibliotekę symbolizowała książka, którą Pan Prezydent przy tej sposobności własnoręcznie podpisał.

Pan Prezydent odezwał się do witającej go ludności z zapewnieniem, że Miasto nasze, głównie zaś interesujące huty żelaza, będzie się starać jeszcze raz i to dobitniej świadczyć.

Kapela „Sity” odegrała „Brygadę”, Pan Prezydent wszedł do auta i odjechał do Jabłonkowa. Panu Prezydentowi towarzyszyli panowie: Premier gen. Skłaskowski, Wajwódka Śląski Dr. Michał Grażyński i inne dostojne osobistości.

Pokračování
ve vedení obecní kroniky
města Třince.

Podle usnesení rady M. N. V. ze dne 7. února 1947 byl kronikářem ustanoven pan Emil Bajgar, městský tajemník.

Úvodem nutno podotknouti, že od konce roku 1938 Úvod
nebyla kronika města Třince vedena. Rada M. N. V. u-
snesla proto ve schůzi dne 7. března 1947, doplniti kroni-
ku zápisy o době polské a německé okupace. Paměťhodné
události budou zapsány podle částečně zachovaných
dokladů a ústního podání a to co nejvěrněji, aby by-
ly zachovány všem, kteří přijdou po nás.

Obyvatelstvo našeho města prodečovalo v kritických dnech újnových 1938 snad nejtěšší chvíle svého života. Po osudném rozhodnutí mnichovské konference a s ním spojeným připojením Těšínska k Polsku nastala hromadná evakuace státních a veřejných úřadů. Československá armáda evakovala za pomoci všech dopravních prostředků nejen důležitý materiál, ale i velké množství občanstva, které hledalo útočiště ve vnitrozemí. Kromě státních a veřejných zaměstnanců opustilo naše město velké množství zaměstnanců řemeslníků, řemeslníků a soukromníků.

Evakuace

Občanstvo žilo v nejistotě, co bude dále. Po obsazení našeho města polskou okupační armádou dne 2. újna 1938 byly veškeré úřady obsazeny činníky z vnitrozemí Polska a město dáno pod vojenskou správu. Polským vojenským jednotkám velel major Linzenbard.

Obsazení města

Okamžitě po obsazení zavedly polské okupační úřady úřední řeč jedine polskou, ponechaly toliko polské školy, v kostelích polské bohoslužby a veškeré nápisy smely býti psány jedine v jazyce polském.

Úřední řeč

Po odchodu okupační armády byl starostou města jmenován místní občan a bývalý starosta města před okupací pan Jan Krajcar. Funkci městského tajemníka zastával bývalý tajemník z doby republiky pan Dr. Jan Bracháček.

Starosta

Tajemník

Evakuaci českých občanů před ráborem našeho města nebylo však ukončeno stěhování, protože polské úřady vy-

košťovaly postupně na udání některých místních občanů ra- Vyhošťování
 měnými akcemi další rodiny českého původu nebo český
 smysličí, tehdejšímu polskému režimu nepohodlné. Glehová-
 ní českých rodin trvalo až do března 1939. Da' se počítali,
 že za tuto dobu opustilo Třinec asi 2.000 obyvatel, kteří
 našli nové domovy ponejvíce ve všech koutech druhé re-
 publiky.

Hospodářství a vláda polských okupantů na Těšín-
 sku neměly však dlouhého trvání. Již začátkem roku 1939
 změnila se politická situace do té míry, že přátelství polsko-
 německé se změnilo v nepřítelství.

V měsíci březnu ustalo po vkročení německých vojsk
 do druhé republiky a řízení t. zv. Protektorátu vyhošťová-
 ní českých občanů a polské vládní kruhy přikročily k vy-
 hošťování občanů německé národnosti. Tito uchýlovali
 se ponejvíce do okupovaných Gudet, Protektorátu nebo
 do Německé říše. V této době opustilo Třinec asi 300
 občanů německé národnosti.

V tom, že polská vláda počítala s Těšínskem na státní ob-
 drželo svědčí, že občanstvo bylo již koncem roku 1938 částečně
 vyrváno, aby řádalo o udělení polského státního ob-
 čanství. V měsíci dubnu 1939 obdrželo občanství asi 80 %
 občanů našeho města.

V prvních dnech po obsazení vedl správu ředitel
 vojenský pověřenec. Později byly tyto převzaty nově utvoře-
 nou akciovou společností se 60 % polských podílů a ředi-
 telem jmenován těšínský rodák Olšák.

Protokoly zelezárny byly předány polské správě neporušeny, mohl byti ihned zahájen provoz v plném rozsahu. Stav osazenstva z roku 1938 ve výši 6.100 byl snížen evakuací asi na 4.000, postupně však doplňován z evakovanými Polky.

Polská a německá vláda čimly dalekosáhlé přípravy. Z těch bylo viditelné, že válka mezi oběma státy je neodvratná. Tyto vojenské přípravy bylo možno pozorovati i v našem městě a v okolí jako: odvozy občanů, zesílení vojenské posádky ve městě, stavby přehrádek, triangulačních bodů, kopání zákopů a povinné vojenské školení občanstva. Odvozy

Spáření mezi oběma státy vyvrcholilo vojenským Vpád ně-
přepadením Polska německou armádou dne 1. IX. 1939. mecké ar-

Polská armáda byla si vědoma, že jest blízko mády
nástupní čáry německých vojsk z Protektorátu, vyhledala Těšínsko a stáhla se k Bílsku.

Ustupující armáda odvezla část materiálu ze zelezáren. Udození většího množství se nepodařilo pro neočekovaný vpád německých vojsk. Vyrobění zařízení zůstalo však neporušeno.

Ustupující armáda zničila veškeré silniční Mosty
mosty a přerušila telefonní spojení.

Z ustupující armádou odesli kromě bezpečnostních Ustup
ních sloček také mnozí místní občané a to buď z obavy před německými okupanty nebo z odhodlání, postaviti se tímto na odpor se zbraní v ruce.

